

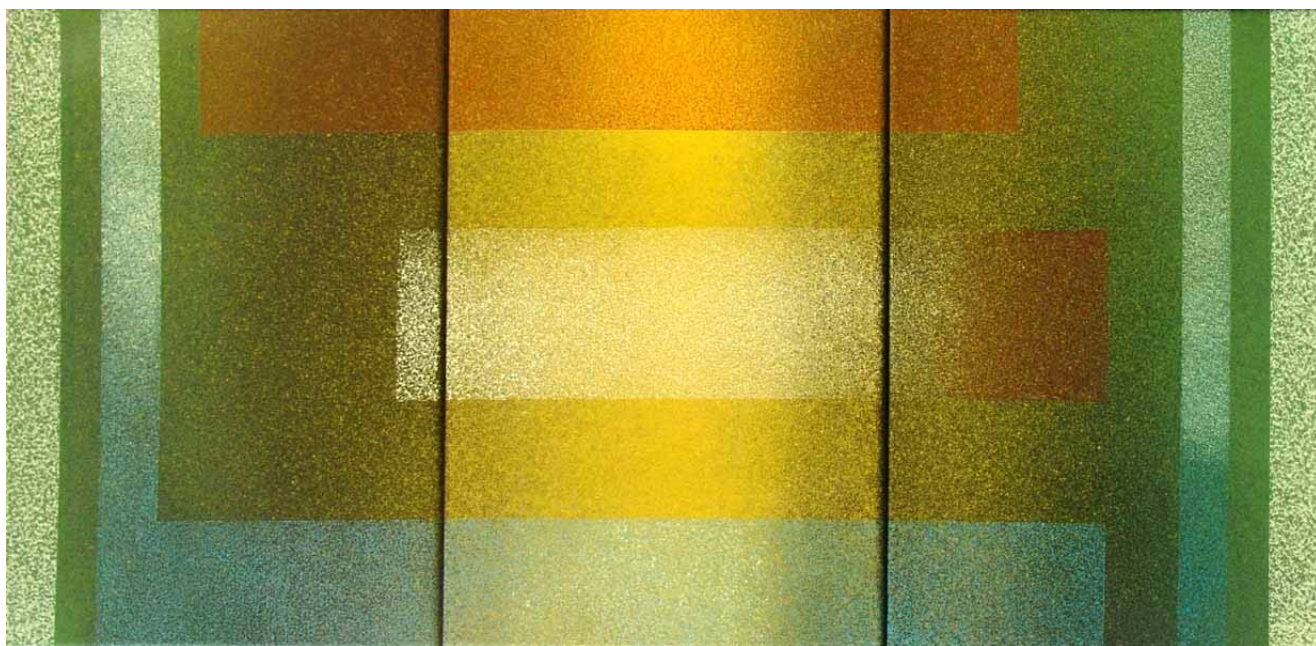
Feledy Balázs

Hernádi Paula zománcművészetéről

A kortárs vizuális művészetek rengeteg ágban, műfajban, anyagban valósítják meg alkotóik törekvéseit, melyek ráadásul – a technika fejlődésével – csak szaporodnak. A filmen, a fotón, a videóművészen túl hagyományos felosztásban ismerünk képzőművészetet és iparművészetet. Az ezeken belüli ágazatok is nagyjából tisztázottak, s az is, hogy melyik ág, műfaj hová tartozik. De ma, ebben a hagyományos struktúrában, sajátos és speciális helyet foglal el a zománcművészet, amely *így*, mint *expressis verbis zománcművészet* végső soron az újabb korok fejleménye, de úgy, mint az *ötvösművészet része* sok évezredes. A zománctot, mint az üveg előállításához hasonló *magas tűzű* technikát már a korai kultúrák alkalmazták, mint díszítő eljárást, s ez sok évszázadon át így volt. A zománcművesség az ötvösség, a fémművesség egyik ága lett, amely nélkülözhetetlené vált egyházi kegytárgyknál éppúgy, mint az arisztokrácia, majd a gazdag polgárság dísz tárgyainál. Jóval később alakult ki, a közben kifejlesztett sokféle zománctechnika mellett, az a felfogás, amely e technikát *önálló képalakító, műalakító* módszernek tekintette. Az ötvösök továbbra is hol alkalmazták, hol nem, de lassan a zománc *önállósodni* kezdett, Magyarországon is, ahol, mint ipari zománcnak sok alkalmazási területe volt. A múlt század – immár a XX. – hetvenes éveiben indultak a kísérletek, mégpedig azokon a

helyszíneken, ahol ipari zománcozás folyt, így Budafokon, Salgótarjánban, Bonyhádön és Kecskeméten. Végül – különböző személyes és intézményes okok folytán – Kecskemét lett a gazdája a kísérleti zománcnak, ahol 1975 óta folyamatosan, minden évben rendeznek – alkotóművészek részvételével – alkotótelepeket. A zománctechnika pedig immár messze nem csak az ötvösöké vagy az iparé, hanem *önállósult művészeti ág*, mint zománcművészet. Mint technika ma is iparművészeti, hiszen komoly technikai, műhelyhátter szükséges művek létrehozásához. A művek azonban, amelyek létrejönnek, az igazi és *valóságos képzőművészetet* képviselik, akár mint síkművészeti alkotások, akár mint plasztikák.

Hernádi Paula ennek az ősi technikának egyik nagyon felkészült mai alkalmazója, aki a *grafika felől* érkezett a zománcoz. Ez is fontos tényhelyzet: mivel zománcművész képzés nincs Magyarországon (magát a technikát sem könnyű megtanulni, elsajátítani), akihez ez a sajátos technika közel áll, az általában már *más* művészeti területen sikereket aratott, s *érdeklődése* viszi a zománc felé. Hernádi Paula esetében azért fontos hangsúlyoznunk a rajzi, grafikai, sőt számítógépes *grafikai előzményeket*, mert mai kompozíciós elveinek, felfogásának, *képkalkotó módszerének művészi szemlélete* ezen előzményekben gyökerezik. Készített korábban egyedi grafikákat, tollrajzokat, illusztrált könyveket, tervezett játékokat, elsajátított bonyolult grafikai technikákat, mint a litográfiát, szerigráfiát, majd megismerkedett a számítógépes képkalkotással, s a nyolcvanas évektől fordul *érdeklődése* a zománc felé, ahol hamar jeles sikereket aratott. Az ő zománcművészeti munkássága is összefonódik Kecskeméttel. Zománcaival *eltér*

Hernádi Paula: Geometrikus átjáró II. (tűzzománc)

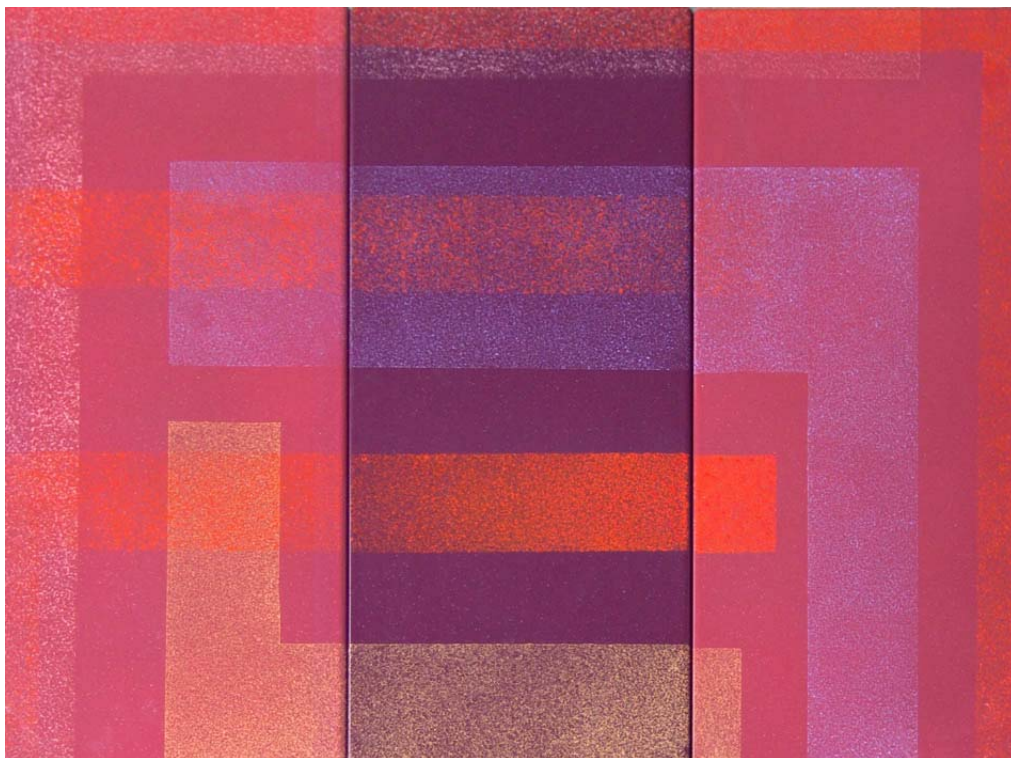
a jellemző művészi megvalósítások formáitól. Maradva a festőzománc technikánál, nem az organikus, ornamentális utat választja, s gyökereit nem a folklórban keresi, hanem szinte racionális komponáló készségével *korszerű szemléletű* és nézőpontú zománcműveket készít. Tematikája építhet a múltra, de képi eszköztára nagyon is jelen idejű. Műtárgyai igazi, valóságos *kortársaink*. Rögtön érzékeljük, hogy formavilága elvont-hoz közeli vagy legalábbis nem konkrét, de *mégis* látványalapú, s nagyon is érezzük művei világának atmoszféráját. Azt, hogy itt a földi és égi szférák megközelítéséről, becserkészéséről egyaránt szó van, s hogy mindezt óvatos, attraktív, grafikai finomságú zománcfelülettel éri el, melyet egy lírai konstruktív, geometriai összefüggésrendszerbe ágyaz.

Egyszer így nyilatkozott: „Minél nagyobb a felület, annál inkább érzem, mekkora ereje van az *egyszerű formának*, s hogy jó hagyni a zománcot, hogy éljen. Viszont számomra fontos a *felületkezelés érzékenysége* is, mivel úgy érzem, hogy a zománcot nem csupán a fényes és színes kategóriába lehet sorolni, keresem azt a megoldást, ami egyszerre *nemessé és elegánssá* teszi a zománcot, ezáltal még inkább alkalmassá téve modern terek díszítésére.” (kiemelések tőlem – F. B.). Nos, mindez meg is valósul. Feltűnő, hogy kortársai és pályatársai forma- és színtobzódása-ihoz képest, az ő munkáin milyen hangsúlya van az egyszerű formának, a felület érzékenységének, a nemes eleganciának. Felületei elérésében fontos szerephez jut fűjási metódusa, sablonok al-

kalmazása, s hordozójának (eddig erről még nem is esett szó!) profán volta, nevezetesen, hogy ő nem vörösréz felületre, különösen nem ezüstre (ez amúgy is szinte elvi lehetőség) dolgozik, hanem ipari *acéllemezekre*, olyanokra, amelyek nagyipari alkalmazásban pl. később tűzhellyé „válnak”. Mindennek szerepe van vizuális világa megvalósulásában. Művein ott a természet, de az épített örökséggel *együtt*, ott a táj és a város együttese, s eljuthatunk a bolygók világáig. Hernádi Paula a képzeletnek jeles szerepet ad, miközben folyamatosan technikai problémákat old meg, s ezzel együtt művészi *térképzése* egészen különleges. Bravúrossá válik, ahogy a két dimenzióban érzékelteti a három kiterjedést. S itt csatolok vissza a grafikához, vagyis hogy az alkotó a grafika területének is jeles alkotója, mert szinte érezni lehet a zománc szuggesztív anyagszerűségén keresztül is a grafikai, grafikus gondolkodást, amely tehát műteremtésében fontos szempontnak tűnik. S mindezzel *rendszereket* teremt, amelyekben – mint már jeleztem – finom, lírai konstruktivitással, ugyanakkor diszkrét érzelm-gazdagsággal állnak előttünk művei.

Zománcait tehát acéllemezekre készíti, s színezése, oxidalkalmazása visszafogott. A színekben öncélú zománcművek szerencsére az ő munkáitól *távol állnak*, szubtilis szürkével válnak igazán személyessé.

Hernádi Paula új dimenziókat adott és ad a magyarországi zománcművészetnek. Virtuális és materiális(nak tűnő) kapuin befogadói képzeletünk is szabadon közlekedhet.

Hernádi Paula: Geometrikus átjáró III. (tűzzománc)